

Anna Cudowska-Sojko
Magdalena Owczarczuk

Uniwersytet w Białymstoku

PAŃSTWO A KORPORACJE TRANSNARODOWE WE WSPÓŁCZESNEJ GOSPODARCE ŚWIATOWEJ

Wprowadzenie

Od lat można zaobserwować wzrost liczby korporacji transnarodowych (KTN) oraz ich szybko rozprzestrzeniającą się działalność na całym świecie. Ekspansja ta jest przedmiotem wielu debat dotyczących gospodarczych, społecznych czy politycznych skutków globalizacji. KTN postrzegane jako generatory rozwoju i postępu, odbierane są również jako substytuty słabego rządu. Globalna konkurencja pozwoliła korporacjom dyktować warunki, w których działają, i zmniejszyła tym samym zdolność decyzyjną państw, dotyczącą m.in. sfery podatków czy regulacji w zakresie inwestycji bezpośrednich¹. Wydaje się jednak, że pozycja państwa czy KTN na arenie międzynarodowej jest przede wszystkim funkcją ich potencjału ekonomicznego, a co za tym idzie – decyzyjnego².

W obliczu dyskusji dotyczącej wyznaczenia roli i miejsca poszczególnych podmiotów w gospodarce światowej, za cel artykułu przyjęto porównanie ekonomicznego znaczenia dwóch z nich: państwa oraz korporacji transnarodowych. Znaczący wpływ tych podmiotów na współczesną gospodarkę wynika m.in. z ich udziału w tworzeniu PKB, przepływu kapitału i eksporcie. Oceny miejsca tych podmiotów w gospodarce międzynarodowej dokonano, wykorzystując następujące mierniki: potencjał gospodarczy (PKB, wartość dodana), udział w handlu międzynarodowym, udział w przepływach bezpośrednich inwestycji zagranicznych oraz udział w wydatkach na badania i rozwój.

---

¹ D.L. Brown, A. Vetterlein, A. Roemer-Mahler, *Theorizing Transnational Corporations as Social Actors: An Analysis of Corporate Motivations*, „Business and Politics” 2010, Vol. 12, Iss. 1, s. 2.

² K. Marzęda, *Proces globalizacji korporacyjnej*, Branta, Bydgoszcz-Warszawa-Lublin 2007, s. 65.

1. Rola państwa w gospodarce

W miarę rozwoju współczesnych państw i gospodarek, aktywizacji międzynarodowej wymiany handlowej, postępu w sferze produkcji oraz wzrostu świadomości rynkowej podmiotów gospodarczych zmienia się rola oraz znaczenie państwa w gospodarce, w tym w gospodarce światowej. Mimo to nie ma powszechnej zgody co do zakresu jego wpływu na funkcjonowanie gospodarki³.

Państwo jest jednym z podmiotów gospodarczych o bardzo specyficznym charakterze. W odróżnieniu np. od przedsiębiorstw ukierunkowanych na optymalizację wyniku finansowego, czy też gospodarstw domowych, których podstawowym celem jest maksymalizacja użyteczności z szeroko rozumianej konsumpcji dóbr i usług, państwo jest jedynym podmiotem obecnym w trzech wymiarach. Jest ono nabywcą różnego rodzaju dóbr, a więc jest konsumentem, może być dostawcą, czyli występuje po stronie podaży, a ponadto, jako jedyny podmiot występuje w sferze określania podstawowych i ogólnych zasad funkcjonowania całej gospodarki oraz poszczególnych jej podmiotów.

W ramach funkcjonowania państwa jako podmiotu instytucyjotwórczego jego działanie można rozpatrywać w dwóch kategoriach: działania operacyjnego oraz działania systemowego, które wzajemnie na siebie oddziałują. Operacyjna rola państwa rozumiana jest jako bezpośrednia możliwość kierowania procesami gospodarczymi poprzez wykorzystanie polityki monetarnej, fiskalnej czy bieżących regulacji ograniczających swobodę wejścia na dany rynek. Działania te mają zazwyczaj charakter krótkookresowy. Z kolei działania systemowe mają charakter długookresowy. Sprowadzają się do ustalania stosunkowo trwałych i stabilnych instytucji, dzięki którym ryzyko i niepewność funkcjonowania pozostałych podmiotów gospodarczych jest zminimalizowana. W przypadku gospodarki rynkowej powinno się to przejawiać głównie w tworzeniu norm prawnych oraz instytucji chroniących własność prywatną i prawa poszczególnych jednostek, a także całego społeczeństwa⁴. Państwo podejmuje działania na rzecz usprawnienia systemu obiegu informacji, usuwania barier wejścia na rynek, przeciwdziałania praktykom monopolistycznym, co ma zagwarantować równe warunki dla wszystkich podmiotów gospodarczych oraz umacniać racjonalność podejmowania decyzji. Kroki podejmowane w tym obszarze powinny się przyczynić do eliminowania niedoskonałości rynku oraz umacniania konkurencji, poprawy alokacji zasobów gospodarczych i podniesienia dobrobytu społeczeństwa⁵.

³ I. Zawiślańska, *Państwo i gospodarka*, [w:] *Współczesne państwo w teorii i praktyce. Wybrane elementy*, red. J. Oniszczyk, SGH, Warszawa 2011, s. 606.

⁴ A.P. Balcerzak, *Państwo w realiach „nowej gospodarki”*. *Podstawy efektywnej polityki gospodarczej w XXI wieku*, Wyd. Adam Marszałek, Toruń 2009, s. 157 i n.

⁵ I. Zawiślańska, op. cit., s. 610-611.

W naukach ekonomicznych analiza działań państwa często dokonywana jest w dwóch wymiarach. W pierwszym państwo traktowane jest jako system ekonomiczny, tj. gospodarka narodowa, która determinowana jest przez zasoby gospodarcze będące do dyspozycji ludności danego państwa oraz zagregowane efekty działalności gospodarczej podmiotów znajdujących się w jego geograficznych granicach. W drugim wymiarze państwo to reguły przez nie wyznaczone i chronione. Takie podejście traktuje państwo jako podmiot instytucjotwórczy. Instytucje to – według klasycznej definicji D. Northa – ustalone reguły gry (*the rules of the game*) funkcjonujące w społeczeństwie⁶. Są nimi wszelkie ograniczenia, które kształtują zachowania i stosunki międzyludzkie. Ich ustanowienie przyczynia się do zmniejszenia niepewności działania, redukcji kosztów transakcyjnych oraz w rezultacie do maksymalizacji dochodu społeczeństwa. W tych regułach zawarte są m.in. instytucje formalne, którymi są proceduralne i regulacyjne rozwiązania instytucjonalne określające strukturę gospodarczą oraz polityczną kraju⁷.

2. KTN jako podmiot gospodarki światowej

Według wielu autorów najważniejszą grupą podmiotów kształtującą międzynarodowy porządek regulacyjny nadal są państwa, choć ich rola i znaczenie zmalały we współczesnym świecie na rzecz przedsiębiorstw i organizacji międzynarodowych. Osłabienie roli państwa jako kreatora międzynarodowych reguł gry jest wypadkową kilku zjawisk. Granice między polityką wewnętrzną a międzynarodową państw uległy zatarciu, gdyż coraz częściej sprawy, które uchodziły do tej pory za wewnętrzne dotyczące danego kraju, współcześnie wynikają z ustaleń dotyczących obszaru międzynarodowego⁸. O zmniejszającej się roli państwa można mówić przede wszystkim w odniesieniu do krajów słabiej rozwiniętych. Państwa najbogatsze, najbardziej rozwinięte gospodarczo mają decydujący wpływ na kształtowanie decyzji zapadających na rundach WTO, MFW czy Banku Światowego. Jest to wynik ich potencjału gospodarczego. Z tych krajów również pochodzą w przeważającej mierze przedsiębiorstwa międzynarodowe⁹.

⁶ D.C. North, *Institutions, Institutional Change and Economic Performance*, Cambridge University Press, Cambridge 2009, s. 3.

⁷ K. Szarzec, *Państwo w gospodarce. Studium teoretyczne – od Adama Smitha do współczesności*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2013, s. 12.

⁸ B. Stępień, *Instytucjonalne uwarunkowania działalności przedsiębiorstw międzynarodowych*, UE, Poznań 2009, s. 144-145.

⁹ Ibidem, s. 146.

Akcentowany jest również pozytywny wpływ korporacji ponadnarodowych na rozwój gospodarki narodowej. Najbardziej korzystny z punktu widzenia państw jest napływ BIZ, któremu towarzyszy przepływ technologii, metod zarządzania oraz umiejętności, co ma istotny wpływ na modernizację gospodarki i wzrost zatrudnienia oraz poprawę konkurencyjności¹⁰.

Nie ulega wątpliwości, że KTN stały się jednym z głównych podmiotów w stosunkach międzynarodowych, a spośród ich pozapaństwowych uczestników – głównym beneficjentem procesów globalizacji. Porównanie państwa i korporacji transnarodowej pod względem wzajemnych możliwości oddziaływania na siebie oraz na otoczenie polityczno-ekonomiczne jest zadaniem skomplikowanym. Trudno znaleźć jednakowe kryteria dla obu podmiotów, za pomocą których można by wyznaczyć ich siłę ekonomiczną i wpływy polityczne. Wzrost znaczenia KTN przejawia się też ich zwiększoną aktywnością na arenie międzynarodowej, porównywalną z aktywnością państw. KTN zawierają umowy z krajami słabo rozwiniętymi, które choć nie mają cech umów międzynarodowych – są respektowane przez państwa goszczące, zainteresowane rozwojem gospodarczym i inwestycjami zagranicznymi¹¹.

KTN są szczególnym podmiotem gospodarki światowej. Ich specyfika wynika z faktu dysponowania wielkim potencjałem ekonomicznym, względnej niezależności finansowej, technologicznej, organizacyjnej, a niekiedy politycznej. KTN przełamały monopol państwa w wielu obszarach aktywności wewnętrznej i zagranicznej¹².

Zdolność do samodzielnego działania w skali międzynarodowej, do wywierania wpływu na stosunki międzynarodowe oraz określony stopień zorganizowania jako podstawowe atrybuty uczestnictwa w stosunkach międzynarodowych czynią KTN ważnym podmiotem gospodarczym na arenie międzynarodowej.

Wkraczanie korporacji transnarodowych w sferę stosunków międzynarodowych jest przede wszystkim funkcją realizowanych przez nie celów gospodarczych. Ze względu bowiem na zasięg i charakter działalności oraz posiadany potencjał, KTN są zdolne nie tylko do podejmowania działań na płaszczyźnie międzynarodowej, ale również do angażowania w tę działalność innych uczestników stosunków międzynarodowych. W wyniku rozszerzania zakresu i zasięgu

¹⁰ K. Sowa, *Strategie konkurencji korporacji ponadnarodowych*, Difin, Warszawa 2006, s. 37.

¹¹ M. Ciecierski, *Korporacje transnarodowe jako uczestnik stosunków międzynarodowych*, [w:] *Współczesna gospodarka światowa i jej podmioty w warunkach niestabilności*, red. T. Sporek, Wydawnictwo AE, Katowice 2010, s. 220-222.

¹² Ibidem, s. 226-227; A. Jankowiak, *Wzrastające znaczenie korporacji transnarodowych z azjatyckich krajów rozwijających się w gospodarce globalnej*, [w:] *Współczesne problemy międzynarodowej działalności przedsiębiorstw*, red. J. Schroeder, B. Stępień, WUE, Poznań 2009, s. 19.

działania KTN, w praktyce wyszło poza korporacje i w coraz większym stopniu wpływa na zachowanie innych uczestników stosunków międzynarodowych. Dzieje się tak nie tylko dlatego, iż decyzje oraz działania państw i KTN na płaszczyźnie międzynarodowej często są ze sobą bezpośrednio mocno powiązane, ale również dlatego, że wyniki tych decyzji, jak choćby realizowana polityka regulacyjna, wzajemnie się uzupełniają i są powszechnie respektowane¹³.

3. KTN a państwo – aspekt gospodarczy

Oprócz wspomnianego wcześniej znaczenia politycznego, KTN spełniają istotną rolę w gospodarce. Świadczy o tym m.in. ich potencjał ekonomiczny, mierzony wielkością sprzedaży, wartością aktywów, wytwarzanej wartości dodanej czy zatrudnieniem. Według danych UNCTAD w 2012 r. aktywa zagraniczne 100 największych KTN stanowiły ok. 11% wytwarzanego w świecie PKB, natomiast cała wartość aktywów tych firm stanowiła 18% PKB¹⁴. Godny podkreślenia jest fakt, że udział 100 największych KTN dotyczący zarówno aktywów zagranicznych, jak i krajowych w światowym PKB nieznacznie obniżył się w stosunku do 2004 r. W 2004 r. aktywa 100 największych niefinansowych KTN stanowiły 22% światowego PKB, w tym aktywa zagraniczne – 11% PKB¹⁵. Jak pokazują dane UNCTAD, same przedsiębiorstwa filialne wytwarzają ok. 10% światowego PKB. Dane statystyczne (wykres 1 i tabela 1) pokazują, że wraz z kryzysem z 2007 r. zmniejszył się udział filii zagranicznych w tworzeniu światowej wartości dodanej na korzyść innych podmiotów gospodarki światowej.

Tabela 1

Dane opisujące KTN na tle gospodarki światowej (w mld USD)

Lata	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Napływ BIZ	648	946	1306	1979	1697	1198	1409	1652	1351
Zasoby BIZ	8902	10 048	11 999	15 660	14 909	18 041	20 380	20 873	22 813
Międzynarodowe fuzje i przejęcia	381	716	880	1 031	673	250	344	555	308
Sprzedaż zagranicznych filii KTN	18 677	21 394	25 177	31 764	30 311	23 866	22 574	24 198	25 980
Wartość dodana KTN	3911	4184	4862	6 295	6020	6392	5735	6260	6607
Aktywa zagraniczne filii KTN	36 008	42 637	51 187	73 457	69 771	74 910	78 631	83 043	86 574
Eksport zagranicznych filii KTN	3690	4197	4707	5775	6664	5060	6320	7436	7479
Zatrudnienie w zagranicznych filiach (w tys.)	57 394	63 770	72 627	80 396	77 386	59 877	63 043	67 852	71 695

¹³ K. Marzęda, op. cit., s. 56-57.

¹⁴ Obliczenia na podstawie: *The World's Top 100 Non-financial TNCs, Ranked by Foreign Assets*, 2012, web table 28 oraz danych z tabeli 1.

¹⁵ Obliczenia na podstawie: *World Investment Report 2006*, UNCTAD, New York and Geneva 2006, s. 31.

cd. tabeli 1

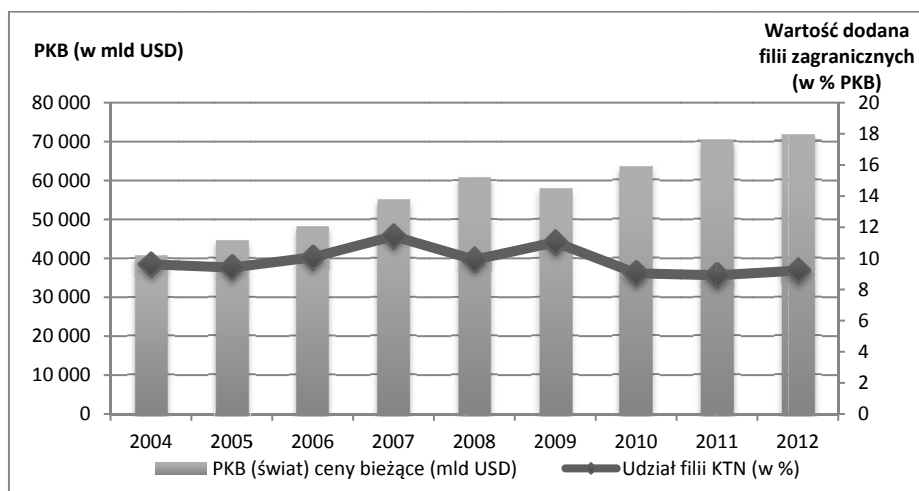
Świat:									
PKB ceny bieżące	40 671	44 486	48 293	55 114	60 780	57 920	63 468	70 221	71 707
Inwestycje w kapitał trwały	8869	9115	10 307	12 399	13 824	12 735	13 940	15 770	16 278
Tantiemy i opłaty licencyjne	98	123	132	163	177	200	215	240	235
Eksport towarów i usług	11 069	12 588	14 120	17 321	19 990	15 196	18 956	22 303	22 432
Zasoby siły roboczej (w mln)	2986	3037	3085	3133	3182	3229	3276	3322	3366

Źródło: *World Investment Report 2013*, UNCTAD, New York, Geneva 2013, s. 16; *World Investment Report 2012*, UNCTAD, New York, Geneva 2012, s. 24; *World Investment Report 2009*, UNCTAD, New York, Geneva 2009, s. 18; *World Investment Report 2007*, UNCTAD, New York, Geneva 2007, s. 9; *World Investment Report 2005*, UNCTAD, New York, Geneva 2005, s. 14.

Korporacje odgrywają również istotną rolę w handlu międzynarodowym. Jak podaje UNCTAD, KTN są zaangażowane w ok. 80% światowego eksportu¹⁶. Mimo bardzo dużego znaczenia korporacji w światowych obrotach handlowych, można zaobserwować pewną stabilizację w tej materii. Relacja eksportu zagranicznych filii KTN do eksportu światowego w latach 2004-2012 wynosiła przez cały ten okres ok. 33%¹⁷. Ponadto, na międzynarodowe obroty zagranicznej filii składają się dwie grupy transakcji i dostaw. Pierwszą tworzą przepływy realizowane pomiędzy KTN a niezależnymi dostawcami oraz odbiorcami, drugą zaś tworzą przepływy w obrębie struktury organizacyjnej korporacji. Zatem dużą część handlu międzynarodowego stanowią przepływy wewnątrz korporacyjne, które traktowane są jako eksport i import.

Wykres 1

Wartość dodana filii KTN i światowe PKB w latach 2004-2012

Źródło: Opracowanie własne na podstawie tabeli 1.

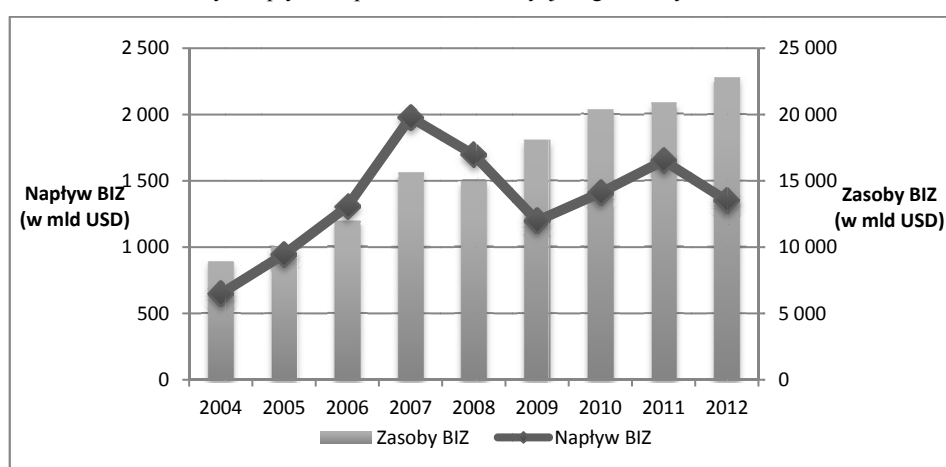
¹⁶ *World Investment Report 2013*..., op. cit., s. 135.

¹⁷ Obliczenia na podstawie tabeli 1.

Działalność korporacji transnarodowych jest ściśle związana z przepływem bezpośrednich inwestycji zagranicznych. Zakłada się, że BIZ są podstawą ekspansji korporacji transnarodowych¹⁸. Szacuje się, że na 500 największych inwestorów przypada około 80% przepływów BIZ na świecie¹⁹. Od momentu kryzysu z 2007 r. zauważalne są wahania w globalnych napływach bezpośrednich inwestycji zagranicznych. Po kolejnym spadku napływu BIZ w 2012 r., ich wartość jest nadal o ok. 32% niższa niż w szczytowym 2007 r. (patrz wykres 2).

Wykres 2

Światowe zasoby i napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych w latach 2004-2012

Źródło: Opracowanie własne na podstawie tabeli 1.

Ciekawym zjawiskiem dotyczącym inwestycji zagranicznych, w szczególności na arenie działania korporacji transnarodowych, jest zwiększająca się liczba i znaczenie państwowych KTN (*state-owned TNCs*). Ich liczba wzrosła z 650 w 2010 r. do 845 w 2012 r.²⁰. Rosnące znaczenie państwowych KTN jest w dużym stopniu wynikiem przejmowania przez rządy wielu państw firm krajowych, którym na skutek kryzysu groziło bankructwo. Dzięki konsolidacjom z narodowymi liderami branż strategicznych zwiększał się potencjał rynkowy państwowych KTN. W konsekwencji w 2012 r. 18 spośród 100 największych KTN stanowiły przedsiębiorstwa państwowe. Z kolei wszystkie państwowe

¹⁸ K. Piech, *Integracja rynków finansowych w Unii Europejskiej*, NBP, Warszawa 2007, s. 11.

¹⁹ A. Zorska, *Korporacje transnarodowe, przemiany, oddziaływania, wyzwania*, PWE, Warszawa 2007, s. 110.

²⁰ *World Investment Report 2013...*, op. cit., s. XIV.

KTN odpowiadały za 10% światowych przepływów kapitału²¹. Można zatem wnioskować, iż państwo jest wszechobecne w życiu gospodarczym, a jego pozycja wcale nie ulega pogorszeniu na tym polu²².

Na KTN przypadła na początku XXI w. blisko połowa (46%) wszystkich wydatków na B+R na świecie, a jednocześnie ponad 2/3 (69%) światowych wydatków przedsiębiorstw na tę sferę²³. Według danych OECD dla wybranych krajów, w Wielkiej Brytanii udział wydatków na B+R dokonanych przez filie zagraniczne w wydatkach przedsiębiorstw na tę sferę wzrósł o ponad 60 punktów procentowych (p.p.) w latach 2000-2011, we Francji o 29 p.p., w USA o 18 p.p., a w Kanadzie o 16 p.p. Z kolei w Polsce udział ten (w latach 2000-2009) powiększył się ponad czterokrotnie²⁴. Jak widać, miejsce danego podmiotu we współczesnej gospodarce światowej wynika nie tylko z wielkości kreowanego potencjału, ale także z jego wpływu na rozwój sfery badawczo-rozwojowej.

Podsumowanie

KTN są szczególnym elementem współczesnej gospodarki światowej, którego pozycja w ostatnich latach stale wzrasta pod względem liczby, zaangażowania kapitału, udziału w światowym produkcie brutto, eksporcie oraz transferze technologii. Podmioty te charakteryzują się wieloma atrybutami dotychczas utożsamianych i zastrzeżonych dla działań państwa. Niejako monopol państwa w niektórych sferach działania został przełamany przez KTN, jednakże nie należy postrzegać państwa jako podmiotu „zdetronizowanego” przez korporacje. Państwa również wkraczają na obszary utożsamiane z typową działalnością korporacji. Oba podmioty mają ogromny wpływ na siebie, a decyzje każdego z nich kształtują relacje ekonomiczne, polityczne i społeczne na arenie międzynarodowej.

---

²¹ Ibidem, s. 12.

²² A. Koźmiński, *Przedsiębiorcze państwo*, „Ekonomista” 2014, nr 2, s. 327.

²³ T. Pakulska, M. Poniatowska-Jaksch, *Korporacje transnarodowe a globalne pozyskiwanie zasobów*, SGH, Warszawa 2009, s. 41.

²⁴ Obecnie w Polsce ponad 50% wydatków ponoszonych przez przedsiębiorstwa na sferę B+R pochodzi z zagranicznych filii przedsiębiorstw międzynarodowych. Źródło danych: stats.oecd.org (29.04.2014).

Literatura

- Balcerzak A.P., *Państwo w realiach „nowej gospodarki”*. Podstawy efektywnej polityki gospodarczej w XXI wieku, Wyd. Adam Marszałek, Toruń 2009.
- Brown D.L., Vetterlein A., Roemer-Mahler A., *Theorizing Transnational Corporations as Social Actors: An Analysis of Corporate Motivations*, „Business and Politics” 2010, Vol. 12, Iss. 1.
- Ciecierski M., *Korporacje transnarodowe jako uczestnik stosunków międzynarodowych*, [w:] *Współczesna gospodarka światowa i jej podmioty w warunkach niestabilności*, red. T. Sporek, Wydawnictwo AE, Katowice 2010.
- Jankowiak A., *Wzrastające znaczenie korporacji transnarodowych z azjatyckich krajów rozwijających się w gospodarce globalnej*, [w:] *Współczesne problemy międzynarodowej działalności przedsiębiorstw*, red. J. Schroeder, B. Stępień, WUE, Poznań 2009.
- Koźmiński A., *Przedsiębiorcze państwo*, „Ekonomista” 2014, nr 2.
- Marzęda K., *Proces globalizacji korporacyjnej*, Branta, Bydgoszcz-Warszawa-Lublin 2007.
- North D.C., *Institutions, Institutional Change and Economic Performance*, Cambridge University Press, Cambridge 2009.
- Pakulska T., M. Poniatowska-Jaksch, *Korporacje transnarodowe a globalne pozyskiwanie zasobów*, SGH, Warszawa 2009.
- Piech K., *Integracja rynków finansowych w Unii Europejskiej*, NBP, Warszawa 2007.
- Sowa K., *Strategie konkurencji korporacji ponadnarodowych*, Difin, Warszawa 2006.
- Stępień B., *Instytucjonalne uwarunkowania działalności przedsiębiorstw międzynarodowych*, UE, Poznań 2009.
- Szarzec K., *Państwo w gospodarce. Studium teoretyczne – od Adama Smitha do współczesności*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2013.
- The World's Top 100 Non-financial TNCs, Ranked by Foreign Assets*, 2012, web table 28.
- World Investment Report 2005*, UNCTAD, New York, Geneva 2005.
- World Investment Report 2006*, UNCTAD, New York, Geneva 2006.
- World Investment Report 2007*, UNCTAD, New York, Geneva 2007.
- World Investment Report 2009*, UNCTAD, New York, Geneva 2009.
- World Investment Report 2012*, UNCTAD, New York, Geneva 2012.
- World Investment Report 2013*, UNCTAD, New York, Geneva 2013.
- www.stats.oecd.org.

Zawiślańska I., *Państwo i gospodarka*, [w:] *Współczesne państwo w teorii i praktyce. Wybrane elementy*, red. J. Oniszczyk, SGH, Warszawa 2011.

Zorska A., *Korporacje transnarodowe, przemiany, oddziaływania, wyzwania*, PWE, Warszawa 2007.

THE STATE AND TRANSNATIONAL CORPORATIONS IN CONTEMPORARY WORLD ECONOMY

Summary

The processes which take place in international relations are the result of impact forces of individual entities in the economic and political life of the contemporary world. Analysis of the literature on this subject allows to notice the often appearing view of the growing role of TNCs in the world economy. The reason for this is that TNCs have enormous influence on the transfer of capital and technology. Is such great economic potential able to weaken the position of the state in the international arena? Is economy the area where the withdrawal of the states and resignation from direct action may be observed? Does economic power of the states give way to corporations? The analysis of data was conducted in order to compare the role of the state and TNC using economic measures. This article attempts to assess the economic significance of these entities in the contemporary global economy.